

k t. zv. »panování«. Žalobce má totiž právo dvakrát do roka zajmáti na statech koně a dobytek. Polovinu zjimaného je povinen dáti soudu. Nesplní-li odsouzený po roce a dni svoji povinnost, dojde k »ošacování« statku do výše náhrady. V roce následujícím jako nová pohružka může být znovu vykonáno panování. Nezaplatí-li ani potom, spadá ošacovaný statek na žalobce. Zemře-li zatím žalobce, přechází jeho právo na dědice.

Rízení v osobní justici je, jak již podotknuto, téměř pomínuto. Jsou tu jen dvě ustanovení a sice a) u násilného smilstva. Rízení v tomto případě je výslovně určeno k soudu dvorskému. b) Pro dívky provdávající se bez svolení rodičů neb j. příbuzných, je příslušný soud dvorský, náležejí-li dívky stavu šlechtického neb panskému. Dívky nižších stavů patří před soud popravců a král, vladaře té krajiny, kde se provinění stalo.

Rízení ve sporu o hranice lesa kr. a panského je následující: Z každé strany má býti vybráno 9 spolehlivých, nestranných hajných, kteří za přítomnosti purkrabího neb vladaře na místě se dohodnou a hranici vyznačí. V případě neshody, vylosuje purkrabí (vladař) z každé strany 3 hajné a na základě jich přísězné výpovědi rozhodne.¹²⁾

Zvláštní řízení je při zabrání jmění spadlého do komory. Hofmistr, který vede správu jmění král, dá birčím třikrát provolání na trhu měst, kde statek napadlý leží, že se uvázal v jeho držení. Námitky musí býti předneseny do 14 dnů před dvorským soudcem. Pozdější nároky nejsou připuštěny, lečby dotyčný svědek dokázal, že nebyl v době zákonem předepsané přítomen. Pro něj běží potom 14denní lhůta ode dne navrácení do země.¹³⁾ Spory proti kr. úředníkům zvl. popravcům soudí král nebo hofrychtér. Spory proti vladařům kr. mají býti předneseny před hofrychtěrem, který vydá listy, opravňující kmety příslušného místa k rozřešení sporu. Nemohou-li se shodnouti nebo jde-li o »osobný súd«, rozhodne hofrychtér sám. Pána prohlásiti psancem mohou jen popravci. Konšelé neb přísězní oznámí jen popravcům, koho za psance považují.

Z P R Á V Y.

Útěcha trpícím. Spect. profesor dr. K. Herrmann-Otavský věnoval S. Č. P. »Všehrđ« 10.000 Kč jako základ fondu pro navrácení zdraví studujících na právnické fakultě v Praze. V tom obrovském moři bēd a strastí, jež způsobí ztráta nejcennějšího pokladu každého jedince, není takovýto dar jen slzou soucitu, nýbrž stává se skutečným podkladem pro plodnou pomoc v neštěstí. Studentstvo naše zajisté plně ocení krásnou snahu zakladatelovu a snad se i najdou ti, kteří následovati budou vzácného příkladu šlechtného dárcē.

Dr. Hans Kelsen, profesor státního práva na universitě vídeňské, přednášel dne 25. listopadu v Brně v zasedací síni obchodní a živnostenské komory na pozvání několika profesorů brněnské fakulty právnické

¹²⁾ Čl. 52.

¹³⁾ Čl. 104.

(prof. Weyra, Kallaba, Engliše a docenta Stránského) na thema »Demokratie und Weltanschauung«. Právníctvo brněnské mělo tu příležitost poznati jednu z nejdůležitějších osobností v současné právní vědě. Přednáška, jejíž thema úmyslně bylo voleno tak, aby nalezla co nejšířší zájem a vyvarovala se výtky přílišné odbornosti, dala nahlédnouti v přesnou a koncisi stavbu myšlenkového postupu svého autora.

Základní její myšlenkou byla these, že ideově jest demokracie důsledkem relativismu ve filosofii hodnot, t. j. názoru, že není absolutních hodnot, není absolutně platných poznatků při hledání dobra a krásna. Naproti tomu hodnotný absolutismus, metafysické stanovisko, že jest absolutní dobro a krásna, má za následek v oboru politickém sklon k aristokratismu a monarchismu. Relativismus totiž, který jest si vědom neschopnosti nalézt absolutní řešení konkrétních politických otázek, je snášenlivější k cizímu mínění, neboť mu jde jen o relativně lepší neb horší cestu k cíli, proto ona stálá diskusse, onen stálý kompromis pro demokracii charakteristický; naproti tomu metafysický absolutismus musí přirozeně vyžadovati bezpodmínečné podřízení se absolutní pravdě, odtud ona nesnášenlivost, autoritářství charakteristické opět pro monarchii a oligarchii.

Obsah demokracie samé není ovšem ustálený a ne vždy jasný. Původně neznámá demokracie nic jiného než protest proti heteronomii, snahu nebýti oviádán od nikoho (anarchický pojem dem.). To však znamenalo by konec všeho společenského řádu, i hledá se forma demokratické volnosti, slučitelná se státním pořádkem. A nalézá se v principu majority, který je přiblížením k ideálu svobody, nikoliv — jak se demokracii často vytýká — k myšlence rovnosti. (Jest vůbec nesprávné obě myšlenky takřka ztotožňovat, jak se činívá.) Principem majority dosahuje se totiž toho, že co nejvíce lidí je svobodno, t. j. co nejméně lidem je vnucena vůle cizí. Ale i ti, kterým je vnucena, nepocítují ji jako vůli člověka je ovládajícího, nýbrž jako vůli mystické osoby státu. Vláda personifikovaného státu není psychologicky ani zdaleka tak tíživá jako vláda člověka nad člověkem.

Ale i většina — stojíc na stanovisku relativismu — nebude názor menšiny ignorovati, naopak oposice bude ji vždy nutit k pochybnostem o úplné správnosti vlastního názoru a ke kompromisům.

Zd. Neubauer.

O zákonu o potírání pohlavních nemocí (zák. z 11. července 1922 č. 241 Sb. z. a nar.) rozpředla se před nedávnem čilá diskusse v tisku i v debatách ústních. Nemíníme se zde účastniti sporů o vhodnosti zmíněného zákona, zejména jeho části týkající se prostitute, sporů mezi reglementaristy a abolitionisty; naopak máme za to, že spory ty jsou dnes vědecky uspokojivě neřešitelné, ježto je nám zcela neznáma kauzální zákonitost psychologického a sociologického dění v těchto směrech; není nám známo, jaké následky budou míti navoděné příčiny, ba při popisu fakt nemůžeme často uspokojivě rozhodnouti, co je příčinou a co následkem. To, co se v diskusích zpravidla velmi apodiktickým tónem pronáší, jsou namnoze jen domněnky více méně podepřené zkušeností, která však může selhati, je-li čerpána z prostředí v mnohých směrech značně odlišného od našeho (na př. Hamburg, Skandinávie, Anglie a p.). A ony silné výrazy (bílé otrokářství a pod.), jimiž se protivné strany častují, nejsou ovšem už vůbec žádnými argumenty.

Nás právníky však tento případ zajímá potud, že je tu zákon, který se provádí jen po negativní stránce, nikoliv po pozitivní. Tak není asi náhodou, že hned za §§ 13 a 14 zrušujícími reglementační opatření a nevěstince je § 15 znějící: »Státní správa postará se, pokud toho bude třeba, o zřízení ústavů, ve kterých se dostane řemeslným prostitutkám dočasného útulku a příležitosti k nápravě.« Třeba že je mezi §§ 13, 14 a 15 zřejmá souvislost, totiž ta, že § 15 má paralysovati nepříznivé následky paragrafů předchozích, přece, jak známo, provedeny byly pouze ony dva prvě negativní. Zde však možno snad poukázati materiálně na nákladnost opatření předepsaných § 15 a formálně na doložku »pokud toho bude třeba« (kterou si ale zákonodárce jistě tak volně nevykládal); za to křiklavější je neprovádění § 20 č. 1.: »Přestupku trestného soudem

se dopouští: 1. Kdo způsobem, který je s to, aby vzbudil pohoršení nebo urazil stud, vybízí nebo se nabízí k smilstvu. Zde snad nikdo nebude tvrdit, že zjevy v ulicích našich velkoměst nevzbuzují pohoršení a neurážejí stud, nýbrž každému bude zřejmo, že zde státní exekutiva neprovádí zákon, který v tomto směru je zcela jasný. — Jak často jsou aplikována ostatní trestní ustanovení zákona (§§ 18, 19, 20 č. 2., 21.), není mi známo. — Zdá se však, že už pro to, co uvedeno, možno mluvit o zjevu povážlivém.

— n —

LITERATURA.

Albín Bráf: Paměti. — 1922. Před prázdninami vydal prof. Gruber Bráfovy Paměti jako pokračování souborných spisů Bráfových, jichž vydávání bylo válkou přerušeno. Nepřihlížíme-li k tomu, že Paměti přinesly mnoho nového, co známo jsouc několika jednotlivcům, bylo by s nimi upadlo v zapomenutí, musíme se poklonit před nimi jako dílem vysoce zajímavým jak po stránce politické, tak po stránce sociologické. Jest těžko psáti paměti a býti při tom objektivním zvláště tomu, kdo sám byl středem anebo aspoň jedním ze středů četných důležitých událostí, kterými se ve svých pamětech obírá. Byla by to zajímavá otázka, je-li tu objektivita, samozřejmě jen relativní, možná. Bráf vyřešil si tento problém velice šťastně. Neostýchá se nikdy tlumočiti své vlastní stanovisko a posudky, činí tak bez vášně, s vyrovnalostí velkého ducha, který ví, že nemůže jeho velikosti ublížiti, píše-li upřímně.

V kratších i delších státech, příležitostně napsaných anebo aspoň promyšlených, charakterisuje Bráf nejdůležitější zjevy svého života. Poněvadž sám byl vynikajícím předákem českým, napsal tak vlastně historii našeho národa, pokud jeho paměť sahala. Pro naši generaci jsou Paměti Bráfovy cennou pomůckou k pochopení minulosti i přítomnosti, neboť poměry se příliš změnily, aby nám byla ona doba před válkou, kdy naše politika hledala své cíle v Rakousko-Uhersku, tak jasná a samozřejmá jako těm, kdo se jí účastnili, ale nedovedou anebo nechtějí nám ji osvětliti tak, jak to učinil Bráf, poněvadž dojmy jejich jsou pro ně příliš ještě aktuální a mnohé z toho, co pokládají za samozřejmé a co přehlížejí, jsouc vynecháno, nechává jejich líčení bezbarvé a bezvýrazné anebo příliš tendenční. A přece kolik zbytečných neporozumění, zkreslení, pomluv zavinilo nepochopení situace, poměrů a vývoje. Také přítomnost jest vlastně závěrem minulosti a kdo chce pochopiti současnou dobu, musí dobře znáti vše, co předcházelo.

Paměti jsou psány jasným, přímým slohem. Zračí se v nich celá Bráfova osobnost. Mimochodem vtírá se srovnání s právě uveřejňovanými Paměti Exkaisera Viléma. Jaký to nebetyčný rozdíl, či lépe řečeno antithesa. Zde upřímné credo, tam pósa až do konce a přece také »kulturní« dokument. Ale to už sem nepatří.

řap —

Zásady národního hospodářství. Napsal Charles Gide. — Přeložili Dr. Jan Stocký a Ing. C. Zdeněk Pokorný. V Praze 1922. — Nákladem Spolku posluchačů vysoké školy obchodní v Praze, za součinnosti Odboru komercialistů akad. spolku Radbuzy v Plzni. — Knihovny S. P. V. Š. O. v Praze svazek 1. — 16°. — Stran 601, s portrétem autorovým. — Kč 40.—. — Spolek posluchačů vysoké školy obchodní vydává v pěkné úpravě podle XXIII. vydání originálu Gidovo známé dílo »Principles«. V českém rouše je to vydání druhé. Prvé vyšlo r. 1896 nákladem Všehrdy, jako první překlad tohoto díla vůbec. Nyní Všehrd nemohl se odhodlati k nákladu této rozebrané dávno knihy, ač nemáme bohužel toho času v české literatuře systému národního hospodářství. Je sice pravda, co prohlásil prof. Gruber na přednášce pořádané Národohospodářskou společností na oslavu Horáckovu, že není české školy národohospodářské, ale přece neprozrazujeme žádného tajemství, prohlásíme-li, že toužíme po českém i systematickém výkladu národního hospodářství, postrá-